הַפְּסָקַת חַשְׁמַל

בניה שטכלברג

מִי יוֹדֵעַ לְהַדְלִיק חַשָּׁף?

בֶּאֱלֹהֵינוּ יַבְעִיר אֵשׁ
שְׁחָרָה
יַאֲזִין לְשִׁירַת הַשֵּׁדִים.

פֹּה הַחַשָּׁף נִדְמֶה כְּיָשֵׁן
מִתְפָּרֵשׂ בִּשְׁמִיכָה אֵינְסוֹפִית
הַבָּרָק שֶׁיָּבוֹא, הִבְהוּב נֵר
יָנִיעוּ בּוֹ
כְּבַעֲוִית.

משומשות

עמ"י רוזנפלד

וְקַבַּע אֶת קִבְעֵיהֶם נָפֶשׁ

מְקַדֵּשׁ יָדַי,
מֵסִיךְ אֶת רַגְלַי,
לָבוֹא בִּתְפִלָּה לְפָנָיו,
אַךְ
הֲלֹא יוֹשֵׁב בַּשָּׁמַיִם
יִשְׂחַק, יִלְעַג
רוֹאֶה,
וְהַמְנָהֵג מְנָהָג, בְּשִׁגָּעוֹן יְנָהֵג
בָּעֶרֶב הוּא בָּא וּבַבֹּקֶר שָׁב
וְלַצָּהֳרַיִם לֹא הֵשִׁיב יָדוֹ
וּפָנָה לְמַעְלָה וְאָמַר
הֲתָשִׂים דְּמָעוֹתַי בְּנֹאד
הַמְשֻׁמָּשׁוֹת?

הרהור תועה בשעת המנחה הפך להיות שיר קצר, והרהורים מרובים בשיר מנסים להפוך אותו מתפילה לתורה.

התפילה מסרבת להרפות ממני, מסרבת להתיישן, להזדקן ולהתברגן, תובעת להיות צעירה לנצח. לא מתאים לה להיות חיי עולם, רק כחיי שעה מוכנה לחיות.

ואני, שנולדתי לתוכה, נפגש בה שלוש פעמים ביום, עונה ומענה שוב שוב, מנסה לזרות שמץ של חידוש באותן אמירות שחוקות. מתאמץ שלא לאכזב אותה, שלא לעייף ולשעמם אותו, באותן מילים משומשות.

איפה טעיתי? אי אבדה לי אותה דרך, לאותו המקום, לאותה הזעקה? היכן השארתי את התפילה המתחדשת לבקרים? או נותרה יחד עם התחדשותי, אי שם בילדות?

על מזבח מי הקרבתי את תפילתי. האם עלתה עולה על מזבח הציבור, על תפילתו שאיננה שבה ריקם? לר׳ מוישה מכרנו את נפשנו, שלדידו אין תפילה כתפילה בציבור.[1] עמוק בנפש מוטמעים דבריו, עוד לפני שאמרם. הן אל כביר לא ימאס בתפילת הרבים, אך האם הוא מוותר ליחיד בגללה? או שמא תפילת הציבור איננה אלא במה לציבור, שיתקיים, והיחיד זובח עליה את יצר העצמיות שלו?

ואולי לקרבנות הוקרב הקרבן. לתמיד ולתמידות, ערב בוקר וצהריים. האם אעיז פעם להתפלל תפילה דאורייתא, ואולי כרמב״ן, ורק בעת צרה, וכרב יהודה, כל תלתא יומין. אהין ואקיים דברי חז״ל שאסרו על הבא מן הדרך להתפלל שלשה ימים. לא אתפלל בשכרות ולא מיין.[2] או אפסיק לקריאת שמע ולא לתפילה. אולי אז אוכל לעסוק בחיי שעה, להפסיק להחזיק טיבותא לרישא, ואכרע בעצמי.[3]

אבל אולי, לוחש לי קול, זעם שווא הוא. אולי זוהי תפילה. לספור אפרוחים או לבנים. אולי רק כוונת המילות, ולא יותר. אין כאן אלא מעשה מצווה, ואיננו דורש ממך אלא זה. אם אמצא את עצמי בשומע תפילה, סירכא נקט ואזיל, חזקה שהיתה כוונה. נשמתנו מתפללת תמיד, ומדי פעם אנו מקדישים לה קצת זמן, מצטרפים לרגע קט, ובכך די. התפילה איננה קשה כמוך, לוחש לי אותו קול, היא רכה הרבה יותר, הוא מקבל אותנו גם אם היינו ביריד בלייפציג או בשער הדולר הצונח. היא איננה רק בלב ובדבקות וביצירה, אלא גם בעשייה, היומיומית, במו״מ באמונה.

---

1 **אגרות משה** אורח חיים ב, כז: ״ותפלה כשליכא אפשריות להתקבל אינה תפלה כלל. ולכן כיון שבצבור נשמעת תמיד, ותפלת יחיד אף של אדם גדול וצדיק אינו ברור שתתקבל, יש חיוב על כל אדם שיתפלל בצבור, והוי טעם זה שתפלת הצבור נשמעת יותר, עצם הדין ממילא״.

2 ירושלמי, ברכות ה, א: ״ר׳ ירמיה בשם ר׳ אבא הבא מן הדרך אסור להתפלל. ומה טעם? ׳לכן שמעי נא זאת ענייה ושכורת ולא מיין׳ (ישעיה נא, כא)״. בבלי, עירובין סה, ע״א: ״אמר רבי אלעזר: הבא מן הדרך אל יתפלל שלשה ימים, שנאמר ׳ואקבצם אל הנהר הבא אל אחוא ונחנה שם ימים שלשה ואבינה בעם׳ וגו׳. אבוה דשמואל, כי אתי באורחא לא מצלי תלתא יומי. שמואל לא מצלי בביתא דאית ביה שיכרא. רב פפא לא מצלי בביתא דאית ביה הרסנא״. רמב״ם הלכות תפילה ד, טו: ״כוונת הלב כיצד כל תפלה שאינה בכוונה אינה תפלה, ואם התפלל בלא כוונה חוזר ומתפלל בכוונה, מצא דעתו משובשת ולבו טרוד אסור לו להתפלל עד שתתיישב דעתו, לפיכך הבא מן הדרך והוא עיף או מיצר אסור לו להתפלל עד שתתיישב דעתו, אמרו חכמים ישהה שלשה ימים עד שינוח ותתקרר דעתו ואח״כ יתפלל״.

3 ירושלמי, ברכות ב, ד: ״ר׳ ליא ר׳ יסה בשם ר׳ אחא רובא נתפלל ומצא עצמו בשומע תפילה, חזקה כוין. רבי ירמיה בשם רבי אלעזר נתפלל ולא כוין לבו, אם יודע שהוא חוזר ומכוין את לבו, יתפלל, ואם לאו אל יתפלל. א״ר חייא רובא אנא מן יומיי לא כיונית, אלא חד זמן בעי מכוונה והרהרית בלבי ואמרית מאן עליל קומי מלכא קדמי ארקבסה אי ריש גלותא. שמואל אמר אנא מנית אפרוחיא. רבי בון בר חייא אמר אנא מנית דימוסיא. א״ר מתניה אנא מחזק טיבו לראשי דכד הוה מטי מודים הוא כרע מגרמיה״.

ואולי אחרת. אולי נִכָּנַע לאותו דמון קטן הלוחש לנו שתפילה זו, שהתפללת ואתה מתפלל, תאלץ להתפלל שוב ושוב פעמים אין ספור. לכך נידונת, ובכך חפץ אותו אל.
אולי אינו דמון, ודבריו דברי אלוהים חיים?

כולי האי, ואולי...